

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โลกเห็นใหม่ โลกเป็นไปหมู่สัตว์ โลกเห็นใหม่ โลกหมุนไปอย่างนั้น

ดูเราทำไร่ไถนา เราทำจัดวัชพืช เราทำลายสิ่งต่างๆ แล้วเราต้องการข้าว แล้วเวลาข้าวออกรวง ข้าวออกมา เราต้องรักษามันอย่างดีเลยนะ ต้องดูแลข้าว เพราะเราจะเอาผลประโยชน์จากข้าวนั้น แต่หญ้าเราไม่ต้องการนะ เราจะฆ่าหญ้า เราทำลายหญ้า แต่หญ้านะ ถ้าคนใช้ประโยชน์ เห็นใหม่ เขาเกี่ยวหญ้าไปเลี้ยงวัวเลี้ยงสัตว์ของเขาละ หญ้าเขาใช้ประโยชน์ของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมาในวิภวาน คนเราเกิดมามีกิเลสในหัวใจนะ ถ้าไม่มีกิเลสในหัวใจ มันไม่ขับเคลื่อนให้เราเกิดหรือ แต่กิเลสขับเคลื่อนขึ้นมา ถ้าเราทำคุณงามความดี เห็นใหม่ กิเลสมันก็เป็นกิเลสอันหนึ่ง กิเลสนี้อยากดี ถ้าอยากเด่นอยากดังอย่างนี้มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งใช่ไหม นั่นเป็นเรื่องของว่าต้องมีความทุกข์มากเลย เพราะมันไม่มีใครอยากจะทำให้เราเกินหน้าหรือ

แต่ถ้าทำดีในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมตตาธรรม เห็นใหม่ เราเมตตาธรรม เราทำของเรา เราทำเมตตา เหมือนกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เวลาเราสร้างบุญกุศลให้ทั้งหมด คือเราไม่ปรารถนาสิ่งใดเลย เราทั้งหมด

เราใส่บาตรพระไป ตกไปในบาตรพระ ตั้งแต่จะรดคงควัตรไปถือตกบาตร ถ้าไม่ตกบาตรไม่ฉันไม่รับภัตตามมา เห็นใหม่ ตามมีตามได้ไง วาสนาใครวาสนาของเขา ใครสร้างคุณงามความดีมาขนาดไหน คนสร้างมานะ คนไม่สร้างมา คูสิ เราออกจากบ้านมา ใครพกเงินมามาก คนนั้นมีเงินติดกระเป๋า มากนะ ใครพกเงินมาสมควร ใครพกเงินมาน้อย เห็นใหม่ นี่เราพกมาเพราะอะไร เราเอาเงินใส่กระเป๋าเห็นใหม่

แต่บุญกุศลมันแนบไปกับใจนะ เวลาใจตายไป บุญกุศลนี้ ถ้าเราเปิดตาพ่อเปิดตาแม่ เลี้ยง พ่อเลี้ยงแม่ พญาสาม เห็นไหม อะไรที่ว่า ๓ นะเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่นะ เอาพ่อไว้บนป่าข้างซ้าย เอาแม่ไว้ บนป่าข้างขวา ให้ถ่ายให้รดบนป่า คุณแลรักษาไป มันก็ได้เลี้ยงปากเลี้ยงท้องนั่นแหละ

แต่ถ้าเราให้พ่อแม่เราเข้าใจเรื่องกรรมะ เห็นไหม มันเลี้ยงใจนะ ถ้าเลี้ยงใจ ใจมันเข้าใจไปแล้ว เวลามันตายไปแต่ละภพแต่ละชาติ เพราะสมบัติมันติดไปไง เงินทองนี้มันอยู่ในชาตินี้ละ แต่บุญกุศล มันแนบกับหัวใจไป เห็นไหม อามิสทาน คำว่า “อามิส” เกิดจากผลคุณงามความดี ความดีไปเป็น เทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมนะ “สุขนี้ได้แต่ใคร? สุขนี้ได้แต่ใคร?”

มีมากเลยเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปโปรดสัตว์ เห็นไหม เศรษฐีมีลูกอยู่แล้ว ตระหนี่ เวลาลูกตัวเองเจ็บไข้ได้ป่วย เห็นไหม เอาไว้ในบ้าน กลัวเขามาเยี่ยมลูกแล้วจะเห็นสมบัติ เอา ลูกไปทิ้งไว้หน้าบ้านนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นจรดนิสัย แค่บิณฑบาตผ่านไป ฉายแสง ทัพพรณรังสีออกไป ลูกชายหันมาเหลียวมาเจอนะ เห็นแสง โอ้.. มันมีความสุขใจ แล้วพอตีวันนั้นก็ ตายเพราะเป็นไข้หนัก เห็นไหม ไปเกิดเป็นเทวดา แค่นี้! แค่ได้เห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เห็นแสง ได้มีความสุขปลื้มใจไป

ลูติ ทุกข์นะ พ่อแม่นี้ เจ็บไข้ได้ป่วยจะหาหมอมารักษาที่กลัวจะเปลืองทรัพย์ อะไรก็จะเปลือง ไปหมดเลย รักก็แสนรักนะ เวลารักก็รัก ลูกของเรา ลูกคนเดียว เศรษฐีนะ ใครบ้าง... มันห่วงสมบัติไป สมบัติอันนี้เป็นของของเรานะ ต้องให้ลูกเพื่อจะรับมรดกตกทอด แต่เวลาจะเสียสละเพื่อลูก เสียสละ เพื่อเอาจ้างหมอมารักษาที่เสียค่าย เห็นไหม คูใจสิ แล้วใจดวงไหน พ่อแม่คนไหนไม่รักลูก เป็นไป ไม่ได้หรอก รักก็ส่วนรัก เห็นไหม แต่เวลาจะเสียสละก็เสียสละไม่ได้ กิเลสมันเป็นอย่างนี้ กิเลสไม่มี เหตุผลในหัวใจ แล้วย่ำยีในหัวใจของเรานะ

สุดท้ายแล้วเอาลูกไปไว้ข้างนอก เวลาตายไป เห็นไหม เอาลูกไปฝัง ไปร้องให้ทุกวันเลย ไป ร้องให้ แต่ลูกไปเกิดเป็นเทวดา เพราะเทวดามันเป็นความรู้สึก เป็นเรื่องของใจ มันจะเห็นหมดละ จะ มาโปรดพ่อไป ก็รักพ่อเหมือนกัน จะมาโปรดพ่อ จะโปรดพ่อจะโปรดอย่างไร? จะมาพูดอย่างนี้

ดูอย่างนี้ เราเลี้ยงลูกขึ้นมาละ ลูกเป็นอย่างนั้น ลูกเป็นอย่างนี้ จะให้ลูกเป็นคนดีนะ มันเป็นคำพูดอย่างนี้ มันเป็นคำพูดเปลือกๆ แต่ถ้าเรามีเทคนิคนะ เราให้ลูกศึกษาเอง ลูกรู้เอง ลูกมันจะเข้มแข็งขึ้นมา เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน เทวดาจะสอนพ่อนะ เห็นพ่อไปร้องไห้ที่ฝั่งศพที่ในป่าช้า เทวดาแปลงร่างมา เห็นไหม เป็นทุกข์จนเจ็บใจ เข้ามานั่งร้องไห้เหมือนกัน นั่งร้องไห้คักหน้าเลย

“ร้องให้ทำไม?” พ่อในปัจจุบัน แต่ลูกไปเป็นเทวดายังไม่รู้ “ร้องให้ทำไม?”

“ร้องให้จะเอาดาวเอาเดือน”

นี่ด้วยพ่อนะ “จะเป็นไปได้อย่างไร? จะเอาดาวเอาเดือนเป็นไปได้อย่างไร?”

ลูกก็ให้พ่อเข้าใจนะ “แล้วคนตายไปแล้วมาร้องให้พิลาปราพัน มันจะได้อะไรขึ้นมา?” นี่ได้สติขึ้นมา เห็นไหม นี่จะสอนพ่อ เทคนิคการสอน

การสอนนี้เหมือนพระกรรมฐาน พระกรรมฐานจะบอกถึงความผิดความถูกในหัวใจ จะต้องมีเทคนิคนะ เพราะอะไร เพราะเราเกิดทิฏฐิมานะ ทิฏฐิมานะของใจมันมีอยู่แล้ว มันเป็นอวิชชา รู้ไม่จริง ถ้ารู้ไม่จริง พ่อไปเห็นเข้าในความเห็นของตัวเองก็ยึด เห็นไหม เหมือนวัยรุ่น มันคิดของมันประสา มัน มันรู้ประสามัน มันรู้ของมันนะ แล้วมันว่าของมันถูกของมันถูกนั่นแหละ

แต่ประสบการณ์ชีวิตมันก็จะไปเกิดเป็นพ่อเป็นแม่ของคน แล้วมันก็จะไปสอนลูกอย่างนั้น นี่ไม่ได้นะ นี่ไม่ได้นะ แต่เวลาเราเป็นวัยรุ่น พ่อแม่สอนนี่เบื่อบ้างๆ เลย ความเบื่อบ้างๆ นี่ประสบการณ์อย่างนี้ ประสบการณ์ของใจ ใจมันจะปิดไป นี่คืออวิชชา รู้ไม่จริง รู้ไม่จริง แต่ก็มีความรู้ที่อยู่ เห็นไหม สิ่งนี้มันอยู่ในหัวใจ มันขับเคลื่อนไปอย่างนี้ แล้วธรรมะละ?

ถ้าธรรมะขึ้นมา ความรู้ใคร่ครวญสภาวะแบบนี้ ใคร่ครวญนะ สิ่งใดเกิดขึ้น สิ่งใดความรู้สึกสิ่งต่างๆ นี่เป็นอนิจจังทั้งหมดเลย คุณติ ว่าสภาวะของโลกมันแปรสภาพไป แม้แต่วัตถุมันยังแปรสภาพไปเลย แล้วความรู้สึกนี้มันยังแปรสภาพใหญ่ ความคิดนี้ยิ่งรื้อแยกเลย ความคิดเกิดดับ เกิดดับยังแปรสภาพใหญ่เลย

แต่เป็นวัตถุนี่เรายังผลักไถ เบื่อหน่ายเรายังทิ้งได้นะ แต่ความคิดไม่มีเบื่อหน่ายเลย ยิ่งสิ่งใดที่ ผิดพองหมองใจยิ่งชอบคิดนะ สิ่งใดที่เป็นบุญกุศลไม่ค่อยคิดถึงมันหรือ มันคิดของมันไม่ได้ เห็น ไหม เกเลสมันอย่างนั้น มันถึงว่าที่ว่ามันเหยียบหัวใจ มันเหยียบหัวใจอย่างนี้ สิ่งใดที่อยากให้เป็น คุณประโยชน์กับเรามันก็คิดไม่เป็น สิ่งใดที่ไม่เข้าใจแต่กิเลสมันพอใจ เห็นไหม ตัณหาความทะยาน อยาก มันพอใจมันก็พยายามดึงเข้ามา แล้วมันก็ให้ความแสบร้อนในหัวใจของตัวเอง แล้วก็ดับไม่เป็น นะ ดับไม่เป็น ธรรมะเป็นอย่างนี้ เริ่มจากให้เสียดสละทานขึ้นมาเพื่ออะไร เห็นไหม เสียดสละทานขึ้นมา

ดูเขาทำนาดี เขาต้องไถก่อน เขาต้องปรับพื้นที่ก่อน เหมือนกัน ใจเหมือนกัน จะไปคิดเองๆ คิด มันก็โดนกิเลสชักนำไปก่อน ก็คิดในอำนาจของกิเลส เห็นไหม เราถึงทำความสงบของใจเข้ามาก่อน พยายามทำสงบของใจเข้ามา ถ้ามันสงบไม่ได้ขึ้นมา ก็ไปใช้ปัญญาอบรมสมาธิให้เห็นโทษของมัน

ดูดี ต้นหญ้าขึ้นมาไม่เป็นประโยชน์กับเราเลย แต่ถ้าต้นข้าวขึ้นมา ข้าวมันจะออกรวงขึ้นมาจะ เราจะเอาข้าวนี้มาหุงหาเป็นข้าวกินได้ นี่ก็เหมือนกัน ความคิดอย่างนี้มันคิดขึ้นมาแล้วก็เจ็บแสบปวด ร้อน ถ้าความคิดเป็นข้าว เป็นสิ่งคุณประโยชน์ขึ้นมากับใจ มันก็ไม่ค่อยเห็นค่อยคิดเลย คิดอย่างนี้ นี่ อย่างนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ

ปัญญาความคิดอย่างนี้เป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาของเราเองนี้แต่มันไม่มีฐานของสมาธิขึ้นมา มัน คิดมันใคร่ครวญของมันขึ้นมา เห็นไหม นี่เขาเรียกว่าธรรม ธรรมจะเป็นสภาวะแบบนี้ แล้วถ้าพูดคำว่า ธรรมๆ ใครเป็นบอกว่าธรรมล่ะ?

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นไหม ลองผิคลองถูกมานะ ไป เรียนกับอาหารคาบส เข้าสมาบัติได้ ผีก็จิตสงบขนาดไหน เหาะเห็นเดินฟ้าได้นะ กภาพเทวิลไปอยู่บน พรหม มนุษย์นี้แหละ แต่เวลาเข้าสมาบัติได้ พลังของจิตทำให้เราเหาะเห็นเดินฟ้าได้ ขึ้นไปอยู่บน พรหม นี่ใครเชื่อไม่เชื่อทดสอบได้ ทดสอบเลย ทดสอบจากพลังของจิต

ขณะที่ไปอยู่บนพรหมขนาดไหนก็แล้วแต่ เวลาเจ้าชายสิทธัตถะเกิดขึ้นมา ลงมาดูเลย เห็นไหม เพราะอะไร เพราะตัวเองรออยู่ ตัวเองมีฤทธิ์เดชทั้งหมดแต่ไม่มีปัญญา ไม่มีอริยสังข์เข้าถึงความจำกัด

คือเหมือนกับเป็นโรคที่ปัจจุบันนี้ยังไม่มียาที่รักษาได้ อริยสัจยังไม่เกิดขึ้นมา อริยสัจคนที่จะเกิดขึ้นมา คือคนที่บุกเบิก บุกเบิกคือใคร บุกเบิกคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นศาสดาของเรา เป็นครูของเรา

สิ่งนี้เป็นศาสดาของเรา กราบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เห็นไหมแก้วสารพัดนึก นึกอะไร?

เรานี้กระดับของท่านก็ได้บุญกุศล เห็นไหม นึกถึงศีลก็ได้จิตเราใจปกติขึ้นมา ระดับของปัญญา เห็นไหม ศีล สมาธิ ปัญญา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึก ไครนึ่กอย่างไร มันเกิดที่ใจ เช่น เราเวลากลับผี เรากลับสิ่งต่างๆ ขึ้นมา เรากลับผี ยิ่งคิดก็ยิ่งกลัว เห็นไหม ยิ่งกลัวขึ้นมา แล้วความกลัวมาจากไหน?

แต่ถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธขึ้นมา มันทิ้งจากความกลัวอันนั้นมาอยู่กับพุทโธ เห็นไหม นี่มันเกิดที่ใจ สมบัติจากภายนอก สมบัติจากภายใน สมบัติของใจนี้มันพัฒนาของมันได้ ถ้าพัฒนาขึ้นมาอย่างนี้ มันจะเห็นเลยแหละ เห็นว่าค่าของความรู้สึกอันนี้ มันมีค่ากว่าทุกๆ อย่างเลย ค่าความรู้สึกเพราะอะไร?

เพราะความรู้สึกนี้ เราบอกความรู้สึกนี้มันเกิดดับไข้ใหม่ มันไม่มีคุณประโยชน์ แต่แก้วแหวนเงินทองนี้ ยิ่งเป็นแร่ธาตุต่างๆ ที่มันเป็นสมบัติของเรามีคุณค่า คุณค่าอย่างนั้นไม่มีคุณค่าเลยเพราะมันเป็นแร่ธาตุ แต่ความรู้สึกอันนี้ ถ้ามันแนบไปกับใจ มันอยู่กับใจขึ้นมา ค่าของความรู้สึกนี้

แล้วเกิดถ้ามันชำระจนสะอาด ความรู้สึกมันมีใหม่ มันก็มีตลอดไปเพราะความรู้สึกมันมีอยู่ เห็นไหม แต่มันสะอาด มันคิดอย่างที่ว่าคิดแบบตันหญ้า คิดแบบสิ่งที่เป็นปารกชฎที่ทำลายพื้นหัวใจ มันจะเห็นโทษของมันแล้วมันจะสละออกไป แล้วก็จะคิดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อหัวใจขึ้นมา

พอเป็นประโยชน์ต่อหัวใจขึ้นมา มันก็เกิดเห็นคุณและเห็นโทษ พอเห็นโทษมันก็ปล่อยวางสิ่ง ที่เห็นโทษ เห็นไหม มันก็กลับมาเป็นความสงบของใจ แล้วใจพยายามรักษาบ่อยครั้งเข้า ชำนาญในวชิ จิตจะตั้งมั่น พอจิตตั้งมั่นนะ จิตตั้งมั่นจิตควรแก่การงาน เหมือนคนจะปั้นหม้อปั้นไห เขาต้องเอาดินนี้ มาขนาดก่อน พอดินนี้ขนาดให้มันสมควรที่เขาจะปั้นหม้อปั้นไหได้

ใจก็เหมือนกัน ถ้ายังคิดโดยปารกชฎ คิดโดยหญ้า คิดโดยดิน เรายังไม่ได้แนวคิดให้ดีเลย มันเป็นก้อนเป็นเม็ดอยู่ ไปปั้นมันร่วน มันไม่เป็นประโยชน์อะไรขึ้นมา เห็นไหม มันปั้นเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้เหมือนกัน แต่มันใช้ประโยชน์ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าใจยังคิดด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก สิ่งของมันเป็นกิเลสๆ มันคิดขึ้นมาแล้วกิเลสมันเป็นความเศร้าหมอง มันย้อนกลับมา มันมีส่วนผสมไปในความคิดนั้น มรรคนี่ถึงไม่สะอาดใจ มรรคสามัคคีมันรวมตัวไม่ได้ มันสามัคคีไม่ได้ไง ถ้าสามัคคีไม่ได้ มันก็เป็นหม้อเป็นไหขึ้นมาสำเร็จรูปไม่ได้ สำเร็จรูปขึ้นมาที่สำเร็จรูปใช้ประโยชน์ไม่ได้ เห็นไหม ถึงต้องความสงบของใจพยายามให้จิตสงบเข้ามา เพราะอะไร เพราะในมรรคนั้นมีสัมมาสมาธิด้วย

สัมมาสมาธินี้มันเป็นพื้นฐานของใจ แล้วใจมันพัฒนาการของมันขึ้นมา มันทำความสะอาดของใจขึ้นมา นี่ใจสะอาดสะอาดอย่างนี้ไง แล้วสะอาดอย่างนี้มันเห็นโทษไปหมด แล้วมันสมุจเฉทปหานขึ้นไปแล้ว พอเสื้อผ้าของเราซักสะอาดแล้วแขวนไว้ไม่ได้ใช้เลย มันจะสะอาดตลอดไป

จิตก็เหมือนกัน ถ้ามันสะอาดขึ้นมาแล้วมันจะสะอาดตลอดไป เสื้อผ้าที่ไม่ได้ใช้นะ เพราะอะไร เพราะเสื้อผ้านี้เราต้องเอามานุ่งมาห่ม ถ้านุ่งห่มเมื่อไหร่มันก็สกปรกเมื่อนั้น แต่ถ้ามันสะอาดเก็บไว้เห็นไหม สมุจเฉทปหาน เวลาสะอาดแล้วสะอาดจริง แต่ถ้าขณะเสื้อผ้าที่เรายังไม่ได้เก็บไว้ เราซักทำความสะอาดแต่เราก็มานุ่งห่มอยู่

นี่ก็เหมือนกัน ปัญหาที่มันใคร่ครวญแล้วมันไม่ถึงที่สุด เราก็ต้องใช้มันตลอดไป พอใช้ตลอดไปมันก็มีความสกปรกของใจเข้าไป นี่มันถึงต้องย้อนกลับมาสงบบ่อยครั้งๆ เข้า ซักแล้วซักเล่า ซักแล้วซักเล่า ซักแล้ว ซักจนไม่ใช่มันแล้ว เสื้อผ้าชุดนี้ของหัวใจนี้ไม่ใช่มันอีกแล้ว มันปล่อยวางได้ ล้างจะความจริงอยู่แล้ว เห็นไหม มรรคญาณมันเกิดอย่างนี้ไง เกิดจากหัวใจ เกิดจากความเห็นของเรา เกิดจากการประพฤติปฏิบัติของเรา เกิดจากคุณงามความดีของเรา

คุณงามความดีของศาสนานะ ศาสนานี้สอนให้คนเป็นความดีเป็นขั้นๆ เลยแหละ ดีจากภายนอก เห็นไหม มีศีลธรรมนี้ดีจากภายนอก เจอกิเลสกระทบเข้าไปมันก็ทนไม่ไหวเหมือนกันนะ แต่

ถ้ามันดีจากภายใน จิตมันสงบเฉยๆ มันเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไปนะ ดีจากภายใน ถ้าจิตมันสะอาดบริสุทธิ์แล้ว อกุศลมันเกิดจากจิตดวงนั้นไม่ได้ จิตดวงนี้เกิดอกุศลไม่ได้เลย เพราะมันคิดนี่มันรู้ทัน เหมือนกับเราไปหยิบของสกปรกหรือมือเราไปหยิบไฟ เรากล้าหยิบไหม?

ความอกุศลนี้เหมือนกับเราไปหยิบของที่เหม็น ใจมันไม่กล้าหยิบหรือก มันหยิบไม่ได้ เห็นไหม พัฒนาขึ้นมาเป็นชั้นเป็นตอนอย่างนั้น พัฒนาจากภายในภายนอกภายใน ภายนอกคือว่ามีทรัพย์สมบัติ เห็นไหม เกิดทำบุญกุศลนี้เป็นอาภิส เราก็เกิดจากบุญกุศล พาหะมันพร้อมมา มันทำให้เราไปไหนได้

นี่ก็เหมือนกัน ทำบุญกุศลจะยกให้จิตนี้เกิดในเทวดา ในอินทร์ ในพรหม ใครเชื่อไม่เชื่อเรื่องของเขา สัจจะความจริงต้องมี เรากินอาหารเข้าไปในห้องของเรา รสชาติเราก็ต้องรู้จัก ผลของอาหารนั้นให้ประโยชน์กับร่างกายเราก็ต้องรู้จัก รู้จักทั้งนั้นนะ

ใจก็เหมือนกัน เวลาเราร้อนไม่ต้องถามใครนะ ทุกคนบอกว่าทุกข์ จะนั่งอยู่บนกองเงินกองทอง มันก็ทุกข์ แต่ถ้ามันมีความสุขนะ นั่งอยู่ที่โคนไม้มันก็สุข เห็นไหม ใจอันนี้มันเป็นปัจจัยตั้ง มันอยู่ในหัวใจของเรา มันรู้จักหัวใจของเรา สิ่งนี้ไม่ต้องมีใครบอกหรือ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สามารถทำให้ใครบริสุทธิ์ได้ แต่สามารถชี้มาได้

ใจของเราเหมือนกัน พัฒนาได้ เราทำของเราได้ แล้วประโยชน์นี้เกิดขึ้นมาจากเรา เห็นไหม ถ้าพัฒนาที่ใจมันข้ามภพข้ามชาติ เลี้ยงปากเลี้ยงท้องอย่างหนึ่ง เลี้ยงหัวใจอย่างหนึ่ง ค่าของหัวใจนี้สำคัญมากเลย สำคัญจริงๆ เลยเพราะอะไร? เพราะเกิดมานี้เกิดจากสายบุญสายกรรม ทำไมเรามาเกิดเป็นพ่อเป็นแม่เป็นลูกกัน ถ้าไม่มีบุญกุศล ไม่มีการสร้างสมบุญมา จะมาเกิดร่วมกันเป็นไปไม่ได้ มันต้องมีสายบุญสายกรรมร่วมกันมา

แล้วร่วมกันมา เห็นไหม นี้อภินิหารบุตร บุตรที่ดีกับบิดามารดา บุตรที่เสมอบิดามารดา บุตรที่ว่าหนักอกหนักใจบิดามารดา มันมีทั้งนั้นละ กรรมอย่างนี้มันมีต่อเนื่องกันมา แต่แก้ไขได้ อุปสรรคต่างๆ มีไว้ให้แก้ไข อริยสัจนี้แก้ไขภายใน แต่สิ่งที่ประพฤติปฏิบัตินี้แก้จากภายนอก ทาน ศีล ภavana แก้ไขเราทั้งนั้น

ศาสนานี้เป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์ที่มีตั้งแต่พื้นๆ ขึ้นไปจนถึงที่สุด เราจะเอาทรัพย์อะไรจากศาสนา เอาที่ไหน? เอาในหัวใจเรานี้ไง เอาในพระไตรปิฎกนะมันก็เป็นหนังสือนะ เอาในหัวใจของเรานี้ หัวใจเราพัฒนาแล้วเอาจากที่นี่ นี่แผ่นดินเห็นไหม ที่ของเรา ขุดน้ำของเรา น้ำเราได้อใช้ของเรา หัวใจของเรา ทุกข์ของเรา สุขของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเรา เป็นสมบัติของเรา เอวัง